

5. Одегов, Ю. Г. Аудит и контроллинг персонала: учебное пособие / Ю. Г. Одегов, Т.В. Никонова. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Экзамен, 2004. – 544 с.

6. Панченко Г. С. Контролінг формування та використання людських ресурсів: автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: спеціальність 08.00.07 – «Демографія, економіка праці» / Г.С.Панченко. – Донецьк, 2008. – 209 с. – Режим доступу: www.lib.ua-gu.net/diss/cont/352533.html

7. Синявец Т. Системный подход к контроллингу персонала / Т.Синявец // Кадровик. Кадровый менеджмент. – 2008. – № 11. – 20 с.

Підлужна Н.М., викладач ТНЕУ

МЕТОДИЧНІ ПРОЦЕДУРИ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Контроль виконує свої функції за допомогою власного методу, який є системою методичних прийомів і конкретних методик. Реалізація будь-якого методу управління, в тому числі і фінансово-господарського контролю і ревізії, здійснюється за допомогою певних процедур.

Можна виділити наступні методичні прийоми контролю і ревізії: органолептичні методичні прийоми, вибіркові і суцільні спостереження у внутрішньому контролі та ревізії, розрахунково-аналітичні методичні прийоми, документальні методичні прийоми та контрольно-ревізійні процедури.

Органолептичні методичні прийоми фінансово-господарського контролю використовують при перевірці фактичного стану об'єктів контролю. Найважливішим з них є інвентаризація. Методичний прийом інвентаризації використовується для контролю достовірності даних бухгалтерського обліку, звітності і балансу підприємства, зокрема, наявності і вартості товарно-матеріальних цінностей, коштів у касах, на розрахунковому та інших рахунках.

Вибіркові спостереження застосовуються у фінансово-господарському контролі і ревізії як один із видів не суцільного дослідження господарських операцій, що ґрунтується на застосуванні вибіркового методу. Суть вибіркового методу полягає у правильному відбиранні одиниць спостереження. Точність результатів, добутих за допомогою цього методу, залежить від способу відбирання одиниць спостереження, ступеня коливань ознаки у сукупності, кількості одиниць, які підлягають спостереженню.

Теорія вибіркового методу ґрунтується на законі великих чисел. Прикладом вибірових спостережень може бути контрольна перевірка

якості інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, яка здійснюється членами постійно діючих інвентаризаційних комісій за участю членів робочих інвентаризаційних комісій і матеріально відповідальних осіб після закінчення інвентаризації, але обов'язково до відкриття складу, де проводилась інвентаризація.

Завдання контролю є проведення статистичних розрахунків та елімінування впливу зовнішніх факторів на виконання планових завдань підприємством, яке контролюють, тобто витрат минулої матеріалізованої праці, зміни індексу цін на сировину і засоби праці тощо. Результати застосування розрахунково-аналітичних методичних прийомів у процесі контролю оформлюють у вигляді відомостей, які додаються до акта комплексної ревізії діяльності підприємства.

Методичні прийоми фінансово-господарського контролю і ревізії пов'язані з використанням документальних методичних прийомів і контрольо-ревізійних процедур. У процесі контролю господарських операцій перевіряють достовірність, законність і господарську необхідність їх на основі документів, у яких вони знайшли відображення. Контроль здійснюють за формою і змістом, зустрічною перевіркою операцій, взаємним контролем операцій і документів, аналітичними і логічними прийомами.

Недотримання встановленого порядку оформлення і погашення первинних документів часто призводить до скорочення зловживань та розкрадання цінностей. Так, необґрунтовані виправлення кількості виданих зі складу на виробництво виробничих запасів зменшує відповідальність винуватців у скоєні незаконних операцій.

Виявляють випадки необґрунтованих виправлень, підчищення, зміни кількості, ціни і суми у документах на відпуск цінностей. У кожному випадку на виправленому документі має бути зроблена спеціальна позначка, засвідчена підписами всіх осіб, які брали участь у його складанні. Помилки у первинних документах виправляють так: закреслюють неправильний запис тексту або суми і над закресленим надписують привільно текст або суму. Закреслювати треба однією лінією, щоб можна було прочитати виправлене. Після виправлення помилки у первинному документі роблять надпис «Виправлено», що підтверджують підписами осіб, які підписали документ, а також проставляють дату виправлення.

У системі заходів по вдосконаленню господарського механізму пошук шляхів найбільш раціонального використання виробничих запасів посідає важливе місце. У цьому зв'язку неодноразово відзначалося, що в умовах переходу підприємств на нові принципи господарювання і управління особливого значення набуває економія матеріалів, оскільки

ефективність їх використання вирішальним чином позначається на кінцевих результатах виробництва.

Як відомо, завдання по забезпеченню економії матеріалів багатопланове й охоплює ряд складних проблем. Одна з них – це посилення ролі контролю за відпуском виробничих запасів і раціональним використанням їх у виробничому циклі.

У ході дослідження системи контролю за порядком відпуску матеріалів зі складів і їх використанням в процесі виробництва встановлено що на окремих бізнес-процесах питанням контролю приділяється незначна увага. Свідченням упущень і недоробок в організації контрольного процесу є факти перевищення ліміту при відпуску виробничих запасів, не раціональне їх витрачання, відсутність зацікавленості працівників у застосуванні більш досконалих форм контролю.

Таким чином, незважаючи на те, що в цілому питанням ефективного використання сировини і матеріалів приділяється певна увага на всіх рівнях управління, наявність фактів, що вказують на відсутність дієвих матеріальних і моральних стимулів економії, недостатня відповідальність за перевитрату ресурсів відносно до поставлених норм, а також безгосподарність і марнотратство, не дозволяють отримати належних результатів. Тому назріла необхідність у вдосконаленні діючої методики внутрішнього контролю за рухом і використанням матеріальних ресурсів. Крім того, розробка і застосування на підприємствах більш раціональних систем преміювання за економію і санкціонування за перевитрату ресурсів сприятимуть якісному використанню матеріалів, палива, запасних частин на всіх виробничих ділянках.

На підприємстві під контролем використання виробничих запасів слід розуміти організовану систему нагляду і перевірок, спрямовану на виявлення фактів неправильного і несвоєчасного оформлення первинної документації на відпуск матеріалів, необґрунтованого їх відпуску і витрачання у процесі виробництва. Контроль включає і перевірку порядку дотримання встановлених норм витрачання матеріалів. При цьому методі контролю є не тільки перевірка законності, обґрунтованості і доцільності здійснюваних господарських операцій, а й визначення раціональних шляхів і способів подолання відхилень, усунення перепон у забезпеченні економії матеріальних цінностей.

У зв'язку з тим, що в усій сукупності контрольних операцій, здійснюваних працівниками бухгалтерії найбільш важливим є контроль за витратами виробництва і, зокрема, за використанням виробничих запасів, необхідно, на наш погляд, виділити основні завдання контролю.

На наш погляд, найбільш істотними завданнями є такі:

- контроль обґрунтованості відпуску матеріалів відповідно до встановлених лімітів;
- перевірка ефективності використання активів структурними підрозділами підприємства;
- встановлення осіб, які розпоряджаються відпуском матеріалів, і осіб, відповідальних за витрачення цінностей у процесі видобутку корисних копалин.

Напрямки вирішення вказаних завдань викладені в економічній літературі, однак на практиці ефективність їх вирішення залежить від ряду причин. Найчастіше недоліки в організації контролю даної ділянки облікових робіт виникають через невизначеність у виборі об'єктів контролю, відсутність планів тематичних перевірок, а також недбайливе виконання працівниками, що здійснюють контроль, своїх функцій.

З метою підвищення якості проведення контролю доцільно чітко визначити його об'єкти. Так, стосовно до процесу використання виробничих запасів, увага повинна бути спрямована на дотримання норм витрат, раціональність використання матеріалів у виробництві.

В економічній літературі багатьма авторами підкреслюється, що найважливішим завданням організації обліку і контролю за використанням матеріальних цінностей у виробництві є визначення, систематизація і аналіз відхилень фактичних витрат від встановлених норм. Розв'язанню вказаного завдання сприятиме застосування досконалішої системи документування і витрачання матеріалів у виробництві, яка б забезпечувала всі види, форми і методи контролю необхідною інформацією.

З урахуванням галузевої особливості, технології виробництва контроль витрачання виробничих запасів здійснюється шляхом перевірки запасів у таких документах: лімітно-забірних картках, вимогах, відомостях та інших.

Принцип побудови цих документів (як комбінованих, так і комплексних, й застосування їх у практичній діяльності шахт) дозволив не тільки скоротити потік первинної документації, а й посилити контроль за технологічною дисципліною, забезпечити відповідність обліку виробітку обсягу виконуваних операцій.

Узагальнення первинної інформації щодо використання матеріальних цінностей залежить від застосовуваного порядку документування і прийнятого для галузі методу контролю за витрачанням матеріалів на виробництво.

Слід вказати, що сутність методу документування полягає в тому, що відпуск виробничих запасів в межах норм здійснюється по лімітно-забірних картках, а відхилення від норм фіксуються в сигнальних вимогах, якими оформлюються заміни одного виду матеріалу іншим. Заміни на практиці

виникають переважно через недоліки в організації забезпечення виробничого процесу необхідними матеріалами. При цьому в лімітній картці робиться позначка про зменшення кількості матеріалу, який замінюється.

З приводу здійснюваних замін одних матеріальних цінностей іншими слід звернути увагу на той факт, що в сучасних умовах господарювання виробнича діяльність підприємств повинна ґрунтуватись на ресурсозберігаючих технологіях, які передбачають, крім забезпечення якісного і економічного використання ресурсів, ще й заміну рідкісних, а значить дефіцитних та цінних їх видів, на більш доступні ресурси, які не поступають їм за якістю і параметрами.

Однак, на практиці впровадження принципу ресурсозбереження здійснюється дуже повільними темпами. Тому і виникаюча в процесі виробництва необхідність заміни ресурсів обумовлена й іншими причинами.

При застосуванні методу документування на основі лімітної картки складається розрахунок відхилень по замінах матеріалів і визначається їх вплив на собівартість продукції з позначенням причин і винуватців заміни.

Важливо підкреслити, що вдосконалення господарського механізму в умовах ринку формує і нові вимоги до організації внутрішнього контролю на підприємстві.

У зв'язку із впровадженням у практичну діяльність підприємств прогресивних інформаційних технологій, особливої актуальності, як уже відзначалося, набуває проблема ефективного використання і розширення сфери їх застосування за рахунок автоматизації нових ділянок управлінських робіт. До останніх відносяться роботи, що виникають у процесі здійснення контролю: тут застосування засобів обчислювальної техніки поки не одержало істотного і помітного поширення. При цьому однією з причин такого становища є недостатнє дослідження питань, присвячених контролю в умовах комп'ютеризації обліку.

Рожелюк В.М., к.е.н., доцент ТНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЛОВОДСТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОГО АРХІВУ: КОНТРОЛЬНИЙ АСПЕКТ

Однією з умов успішної діяльності підприємства є якість інформації, яка залежить від рівня інформаційного забезпечення керівництва. Процес прийняття управлінського рішення передбачає отримання даних, їх аналіз,